POHJOLA-NORDENIN NUORISOLIITTO
POHJOLA-NORDENS UNGDOMSFÖRBUND
YOUTH LEAGUE OF THE FINNISH NORDEN ASSOCIATION

Bästa framtidsutskottet,

Vi tackar för möjligheten att ge ett utlåtande med temat nordiskt samarbete i framtiden. Speciellt under ett år som präglas av både riksdagsval och EU-val är det viktigt att komma ihåg också den nordiska dimensionen. Nordiska samarbetet utesluter inte annat internationellt samarbete utan kompletterar det. Tillsammans är vi starkare.

Pohjola-Nordens Ungdomsförbund (senare PNU) har på sitt höstmöte 2017 beslutat om ett politiskt program som lägger riktlinjer för den nordiska politiken som PNU vill främja nu och i framtiden. De punkter som diskuteras i politiska programmet har också lagt grunden för detta utlåtande. PNU var också delaktigt i den arbetsgrupp[1] som under tidigare nordiska samarbetsministern Alexander Stubbs initiativ presenterade de ungas vision för det nordiska samarbetet under Helsingforsavtalets 50-årsjubileum och Nordiska rådets 60-årsjubileum år 2012.

PNU vill nu lyfta fram tre aspekter kring det nordiska samarbetet, som förbundet anser speciellt relevant år 2019: kulturidentitet och funktionellt nordiskt medborgarskap, globalt (klimat)ledarskap och samarbetets synergimöjligheter och långsiktighet. Ungdomen i Norden har allmänt taget växt upp i ett samhälle som är gränslöst, sett ur ett teknologiskt, politiskt, språkligt och kulturellt perspektiv. Informationssamhället av 2020-talet har allmänt taget ökat konsumentupplysningen och tillgängligheten drastiskt, vilket också ställer krav på tydligt mervärde för varje samhällsinvestering, också det nordiska samarbetet. Informationssamhället öppnar upp för helt nya former av gemenskap och identifikation, speciellt över gränser. I en globaliserad värld pratas det allt mer om grupptillhörelse, tribalism och varumärken, vilket vi ser som en möjlighet för det nordiska att erbjuda trygghet och förutsägbarhet i den stora och gränslösa världen. Alltså ställer 2020-talet nya krav på nordiska samarbetet, öppnar upp för nya möjligheter, men ökar också efterfrågan på igenkännbarhet och konsekventa värderingar som genomsyrar samhället.

Nordisk kulturidentitet

Det nordiska samarbetets framtid är beroende av en aktiv kulturidentitet eller kulturgemenskap såväl som ett funktionellt medborgarskap som utan hinder möjliggör en nordisk karriär och ett nordiskt liv. För att uppnå dessa, av varandra beroende aspekterna i den enskilda individens liv, så måste länderna för det första sörja för ett utökat kulturutbud sinsemellan och aktivt synliggöra språkkunskapernas möjligheter. De nordiska länderna måste också omintetgöra det ökande antalet gränshinder och snabbt bygga upp de digitala nätverk som ett sant nordiskt, gränslöst samhälle bygger på framöver in i 2020-talet.

Vilka förutsättningar har Norden för att verkligen se gemensamt kulturutbud och nordiska språkkunskaper som en prioritet? Vem ska ta sig an den uppgiften? Utöver Nordens nätverk av både statliga, interstatliga organ, medborgarrörelser, föreningar och nätverk som sörjer

[1] Utrikesministeriet, nyheter. https://um.fi/aktuellt/-/asset_publisher/gc654PySnjTX/content/nuoret-haastoivat-pohjoismaat?curAsset=0&stId=47307 & https://vimeo.com/51897263
Hämtat 25.1.2019.

för samarbetet på både teoretisk och konkret nivå, så är den nordiska kulturen allt mer närvarande på kommersiell nivå. Blanda annat populära norska TV-serien *Skam* och dansk-svenska TV-serien *Broen* väcker ung som gammal till att begära åtkomst till de andra ländernas kulturutbud och aktiverar en passiverad språkkunskap hos somliga. Men det vårt ungdomsförbund ser i den egna marknadsföringen till unga är att allt färre vi möter har kännedom om ländernas gemensamma historia, gemensam kultur och tradition eller nutida avgörande handelsband. Många saknar alltså en kontextuell förståelse som kunde motivera till språkstudier eller ytterligare utveckling av regional yrkeskunskap (t.ex. specialisering på nordisk marknad inom eget yrke).

Statistiken för det Nordiska ministerrådets utbildningsprogram, Nordplus, visar dock på en allmänt svagt uppåtgående kurva för antalet nordiska utbytesstuderande på högskolenivå (längre än tre månader) och ett konsekvent ökande antal nordiska studerande som utför kortkurser i ett annat nordiskt land[2]. Det menar vi att är viktigt för en framtida effekt på den interna nordiska marknaden för produkter och tjänster samt innovation, men också för utvecklingen av ett gemensamt nordiskt varumärke. Den av Nordiska rådet (NR) och Nordiska Ministerrådet (NMR) utförda undersökningen hösten 2017[3] konstaterade dock att nordiskt samarbete är viktigt eller ytterst viktigt för 90 procent av de 3000 respondenterna. För unga är de gemensamma värderingarna aningen viktigare än de kulturella likheterna, vilket också reflekterar de åsikter vårt förbund observerat i möten med unga runt om i Finland. Nordisk språkkunskap och kulturförståelse är dock en viktig kompetens för Finlands konkurrenskraft och handel framöver, speciellt med tanke på att utrikeshandeln med tjänster ökar[4]. PNU menar alltså att åtminstone studiehandledningen, men också språkundervisningen och public service, måste synliggöra ungas möjligheter bättre och därmed ge bättre motivation till nordiska språkstudier och nordisk kulturförståelse. I ett allt mer mångkulturellt och globalt nordiskt samhälle är den nordiska värdegrunden, historiskt och kulturellt, allt annat än uppenbar, men kunde vara en viktig väg in i samhället för de som flyttar till Finland och de andra nordiska länderna av en orsak eller annan.

Ett funktionellt nordiskt medborgarskap

Unga ser möjligheten till att studera och få sin examen erkänd i ett annat nordiskt land som den viktigaste aspekten av samarbetet i den av NR och NMR år 2017 utförda undersökningen[5], vilket också är synligt i Nordplus' uppåtgående statistik. Det visar också PNU:s medlemsförfrågan (hösten 2018) om upplevda gränshinder på: ett av de fyra främsta upplevda gränshindren var att den egna slutförda examen inte erkänts i ett annat nordiskt land. Gränshinder är ett tydligt tecken på brist på kommunikation mellan länder och deras institutioner. Den starka opinionen för rörlighet över de nordiska gränserna i studie- och yrkeslivet i 2017 års undersökning kräver aktion av de nordiska länderna.

---

[2] Enligt kommunikation med ansvarig sakkunnig, Kenneth Lundin, Utbildningsstyrelsen.

[3] Nordiska rådet och Nordiska Ministerrådet, norden.org Nyheter. https://www.norden.org/fi/news/vahvempia-yhdessa-yhteistyo-pohjoismaalaisten-suosiossa Hämtat 25.1.2019.

[4] Finlands Näringsliv. https://ek.fi/mita-teemme/talous/perustietoja-suomen-taloudesta/ulkomaankauppa/ Hämtat 25.1.2019.

[5] Nordiska rådet och Nordiska Ministerrådet, norden.org Nyheter. https://www.norden.org/fi/news/vahvempia-yhdessa-yhteistyo-pohjoismaalaisten-suosiossa Hämtat 25.1.2019.

Efter Danmarks, Sveriges och Finlands EU-medlemskap finns tecken på att individuella tjänstemäns tendens att kommunicera nordiska länderna emellan förändrats, trots att samarbetet och utbytet länderna emellan inte förändrats. Det leder PNU till att ifrågasätta om EU-direktiven och förordningarnas förpliktande natur lett till att de prioriteras framom samarbetet de nordiska länderna emellan. Den konsekvens våra unga medlemmar upplever är att EU-samarbetet helt klart mer funktionellt ur ungas perspektiv, då unga tyckt att det är mindre administrativt krångligt att flytta till Irland än till Norge. Att tänka ur ett nordiskt perspektiv och hitta gemensamma lösningar från första början, då lagar stiftas som ett resultat av EU-förordningar och direktiv, måste alltså bli en prioritet för de nordiska länderna om samarbetet ska fortsätta. Sättet på vilket EU-lagstiftning tas i bruk i de nordiska länderna, måste vara förenligt. Det skapar ett mer integrerat område, förhindrar att det inte uppstår fler gränshinder över tid och hjälper de nordiska länderna hitta en gemensam röst inför kommande EU-lagstiftningsprocesser och EU-lagpaket.

Rörlighet är en förutsättning för att det nordiska samarbetets målsättning att vara det mest integrerade området i världen och därmed ha en stark inre marknad. Dessvärre är mycket av lagstiftningen inriktad endast på de nationella behoven och tillämpbarheten. Dessutom är lagstiftningen inte tillräckligt följsam, då processen är så långsam i en snabbt föränderlig värld. Speciellt den unga, mycket digitala och rörliga generationen är speciellt drabbad av systemets nationella inriktning och långsamhet. Lagstiftningen kunde göras mer följsam eller förutseende genom att göra nordiska konsekvensbedömningar i beredningsskedet. Denna konsekvensbedömning skulle även den öka integrationen länderna emellan, minska på gränshinder och hjälpa länderna hitta en gemensam röst.

Alternativet att göra det nordiska samarbetet mer tvingande, men dessa två åtgärder är möjliga att införa utan revidering av Helsingforsavtalet. Dessutom pågår aktioner för att drastiskt reformera informationsutbytet nordiska ländernas myndigheter och institutioner emellan: de nordiska länderna kommer ta i bruk ett gemensamt nordiskt elektroniskt identifikationssätt[6]. Vi stöder därtill Ungdomens Nordiska Råds resolution att efter den gemensamma elektroniska identifikationen höja ambitionen ytterligare med att ta i bruk t.ex. gemensamma patientdataregister.

Globalt nordiskt (klimat)ledarskap

Trots en tydlig identifikation och tillit till allt nordiskt (källa), så är de nordiska länderna på väg att bli en bortglömd politisk dimension i skymundan från EU och globala samarbeten. Det visar de ungas aningen svalare attityd till nordiskt samarbete på i NR:s och NMR:s utredning från 2017[7]. Det nordiska samarbetet kunde enat i somliga frågor, såsom stärkandet av EU:s inre marknad, ta mer plats i EU, speciellt inför Storbritanniens utträde ur unionen. Norden kunde också vara det multilaterala samarbetets förespråkare inför tendenser till bilateralism, brist på dialog och ett Förenta Nationer som tappar stöd bland stormakter som USA.

[6] Nordiska rådet och Nordiska Ministerrådet. https://www.norden.org/en/node/4355 Hämtat 25.1.2019.
[7] Nordiska rådet och Nordiska Ministerrådet, norden.org Nyheter. https://www.norden.org/fi/news/vahvempia-yhdessa-yhteistyo-pohjoismaalaisten-suosiossa Hämtat 25.1.2019.

Många av de samtida globala ödesfrågorna har Norden förutsättningar för att leda lösningar inom. Norden har sedan länge haft en gemensam, fungerande elmarknad, en integrerad arbetsmarknad och utbyte av social- och sjukvårdstjänster. Speciellt klimatförändringen, där Norden både är en beaktansvärd klimatförövare och klimatoffer i och med det kalla klimatet och närheten till snabbt smältande Nordpolen, så ska Norden ta ledarskap. Den mest akuta politiska frågan bland den unga generationen i Norden är just klimatfrågor, därför är ett ledarskap inte en naiv överdrift att kräva, utan snarare en demokratisk prioritet och nödvändighet att beakta. Enligt den i slutet av år 2018 ännu opublicerade Ungdomsbarometern så är uppemot 70 procent av unga ganska eller väldigt oroade över klimatförändringen, då motsvarande siffra år 2008 var 40 procent[8]. Nuvarande beslutsfattare, såväl som kommande, har allt att vinna på ett nordiskt klimatledarskap i ekonomiska och miljömässiga hänseenden och inte minst ifråga om anseende och regional sammanhållning. De nordiska värderingarna lägger en ypperlig grund för hållbarhet, inkludering och långsiktighet. PNU vill se de nordiska länderna göra en ännu större insats för dialog och inkludering av unga och ursprungsfolk samt ett generellt breddande av Nordens roll och gemensamma mandat på de globala klimatförhandlingarna.

Samarbetets synergimöjligheter och långsiktighet

Just nu har Norden ett globalt sett mångfasetterat nätverk av både statliga, interstatliga organ, medborgarrörelser, föreningar och nätverk som sörjer för samarbetet på både teoretisk och konkret nivå. Dessvärre är förutsättningarna för alla dessa aktörer ansträngd ekonomiskt sett, då finansieringen på för många organisationer inte är garanterad och finansieringskällorna också justerat sina krav till förmån för projektverksamhet, framom beständig, långsiktig verksamhet. Denna utveckling påverkar attityderna inom de olika organisationerna och har i PNU:s erfarenhet skapat ett klimat av tävlan, framom sann vilja att förnya, samarbeta och vara hörsam inför tidens utveckling – i rädsla för att gå miste om avsevärd finansiering. Kommunikationen fungerar enligt PNU:s erfarenhet dåligt mellan instanser och når inte berörda, då fler professionella rapporter utförda på hög nivå görs utan att dessa leder till tydliga, gemensamma samhälleliga resultat.

Det viktiga vore, sett ur PNU:s perspektiv, att beslutsfattare skulle bära mer ansvar för att den forskning som efterfrågas också hörsammas i de politiska besluten. Det anser PNU vara en trovärdighetsfråga för det nordiska samarbetet. Då finansieringskriterier slås fast, menar PNU att samarbeten borde vara mer av en obligation än en fördel, på så vis skulle organisationer och aktörer tvingas bekanta sig med existerande parter och tänka bredare än den egna organisationen. Därutöver borde utvärderingen av olika finansieringsinstitutioner ske i dialog mellan beslutsfattare och de som mottagit och sökt finansiering till större grad.

Konklusioner

Tydligt för den unga generationen nordbor är att vi är och alltid kommer stå varandra närmast då det handlar om kulturidentitet, hållbarhetsuppfattning, jämställdhet och delaktighet och den öppna handelns fördelaktighet. För att ge de gemensamma nämnarna fortsatt stora förutsättningar i framtiden, så måste vi satsa på det nordiska samarbetet, inte bara tycka det är ett trevligt tillägg.

[8] Yle Uutiset 13.08.2018. https://yle.fi/uutiset/3-10346864 Hämtat 25.1.2019.

PNU anser att den nordiska kulturen och de nordiska värderingarnas framtid är värd att prioritera, för kommande konkurrenskraft och hållbarhet. PNU vill att Norden ska ta mer ledarskap på den globala arenan, med dialog som den främsta metoden och med hållbarhet som främsta mål. PNU anser att utmaningen att lyfta det nordiska samarbetet inom det europeiska samarbetet är en stor möjlighet för en renässans av hur vi gör nordiskt samarbete. Närmare bestämt, om Norden kan ha god framförhållning och gemensam bearbetning av implementering av EU-direktiv, så kommer det ge mer förutsättningar för mer integration länderna emellan och mer smidighet för den enskilda medborgaren.

Det nordiska samarbetet gör allt annat internationellt samarbete lättare, bättre och mer trovärdigt. Just nu, år 2019 framstår det som en lika viktig sak att proklamera som år 1976, då Pohjola-Nordens Ungdomsförbund grundades i Finland. Vi hör hemma i det nordiska samarbetet sa vi då, det säger vi också nu.